

آغاز

جلال متینی

Jalal Matini

به نام خداوند جان و خرد

انتشار «ایران نامه» که اکنون نخستین شماره آن از نظر خوانندگان ارجمند می گذرد، پاسخی است به نیاز زمان ما، از طرف کسانی که پاسداری از فرهنگ ایران زمین و ترویج آن را وظیفه اساسی خود می شمارند. هدف ما آن است که در حد امکان، حاصل تحقیقات و تتبعات دانشمندان و صاحب نظران ایرانی را در رشته های مربوط به زبان و ادب فارسی و فرهنگ غنی ایران در این مجله چاپ کنیم و در سراسر جهان به دست محققان و علاقه مندان برسانیم تا بدین ترتیب خلأئی را که در چند سال اخیر به سبب تعطیل اکثریت قریب باتفاق مجله های تحقیقی در ایران بوجود آمده است جبران نماییم.

روزگاری بود که مطالعات و تحقیقات مربوط به ایران در زمینه زبان و ادبیات فارسی و فرهنگ ایران در انحصار دانشمندان اروپایی بود، و ایشان نیز نتیجه پژوهشهای خود را در چند مجله معتبر که به مطالعات آسیایی یا شرق شناسی اختصاص داشت در اروپا چاپ می کردند. این شیوه، بی استثناء در تمام دوران قاجاریه، که با اوج مطالعات و فعالیت های شرق شناسان اروپایی مقارن بود، ادامه داشت. زیرا در آن سالها ایرانیان نه برآستی از «ایران» و فرهنگ و تمدن کهنسال وطن خود چیزی می دانستند، و نه با اسلوب نقد و تحقیق علمی آشنا بودند. اما رفت و آمد با اروپا که از اواسط دوره قاجاریه آغاز گردیده بود، کم و بیش برخی از ایرانیان هشیار و آگاه و دلسوز را در زمینه های گوناگون سیاسی، اجتماعی و فرهنگی با حقایق آشنا ساخت که تا آن زمان جامعه ایرانی از آن بکلی بیخبر بود. «انقلاب مشروطیت» در سال ۱۲۸۵ (= ۱۳۲۴ هجری قمری) یکی از نتایج بسیار مهم این

بنیاد مطالعات ایران

ایران‌نامه

مجله تحقیقات ایران شناسی

در این شماره :

ذبیح‌الله صفا

حماسه‌های تاریخی و دینی در عهد صفویه

جلال خالقی مطلق

فرامرزنامه

سید حسین نصر

رابطه بین تصوف و فلسفه در فرهنگ ایران

جلال متینی

خیابان

حسن جوادی

ایران در قدیمی‌ترین نوشته‌های یونانی

آشنایی و بیداری مردم بود. در ضمن در همین سالها بود که افراد معدودی از ایرانیان نیز با آثار ادبی و دیگر نوشته‌های اروپایی آشنا شدند.

و سپس در دوران پهلوی (۱۳۰۴-۱۳۵۷) برای نخستین بار، مطالعات و تحقیقات مربوط به گذشته ایران، و تجلیل از بزرگان علم و ادب ایران زمین بصورت علمی مورد توجه قرار گرفت و با برگزاری «هزاره فردوسی» در سال ۱۳۱۳ با حضور دانشمندان ایرانی و خارجی در تهران گام اساسی در این راه برداشته شد. از طرف دیگر در دودهه اول این دوره تنی چند از ادیبان و محققان نامدار ایرانی نیز که با نقد و تحقیق علمی به شیوه اروپایی آشنا گردیده بودند، خود مستقلاً در موضوعهای ادبی و تاریخی به تحقیق پرداختند. ولی حقیقت آن است که تا آن زمان قلمرو تحقیق در زمینه مسائل مربوط به ایران همچنان در دست خارجیان بود. زیرا هم عده محققان واجد شرایط در ایران انگشت شمار بود، و هم وسایل تحقیق و تبیع در داخل ایران فراهم نبود. اما از دهه سوم دوره مورد بحث به بعد تحقیقات مربوط به زبان و ادب فارسی و فرهنگ و تمدن ایران بیش از پیش در ایران مورد توجه قرار گرفت. تأسیس دانشگاهها، مؤسسات تحقیقی، کتابخانهها، موزهها در نقاط مختلف کشور، برگزاری کنگرهها و مجالس بحث علمی و ادبی درباره بزرگان علم و ادب ایران، و نیز حضور دانشمندان و محققان ایرانی در مجامع بین‌المللی، بر رونق مطالعات و تحقیقات مربوط به ایران، در داخل ایران افزود. در همین دوره بود که عده قابل توجهی از محققان ایرانی، با برخورداری از امکانات موجود در ایران و با بکار بردن شیوه تحقیق علمی، در زمینه‌های متنوع فرهنگ ایران: زبان و ادب فارسی، زبان‌شناسی، لهجه‌شناسی، فرهنگ عامه، زبانهای ایرانی پیش از اسلام، ادیان، فلسفه، باستان‌شناسی، تاریخ، هنر، جغرافیا، جغرافیای تاریخی و کتاب‌شناسی و نظایر آن به پژوهش پرداختند و توجه محافل علمی و شرق‌شناسی جهان را به خود جلب کردند. حاصل تحقیقات

این نسل از محققان ایرانی، که خوشبختانه اکثر ایشان هنوز در ایران و خارج از ایران به تحقیق و تبیع سرگرمند، در آن سالها بصورت کتاب یا مقالاتی که در مجله‌های تحقیقی در ایران چاپ می‌شد در سراسر جهان در اختیار اهل فن قرار می‌گرفت. آثار ارجمندی که وجود آنها اکنون در کتابخانه‌های بزرگ دنیا موجب سرافرازی هر ایرانی است.

امروز به قول ابوالفضل بیهقی روزگار از لؤنی دیگرست. زیرا خارجیان کماکان به تبیعات و تحقیقات خود در زمینه‌های مختلف ایران‌شناسی مشغولند و نتیجه پژوهشهای خود را در مجله‌های شرق‌شناسی یا ایران‌شناسی که به یکی از زبانهای اروپایی منتشر می‌گردد، چاپ می‌کنند، ولی برای نشر مقالات محققان ایرانی درباره زبان و ادب فارسی و فرهنگ ایران تقریباً مجله‌ای به زبان فارسی وجود ندارد، و این خود غبنی بزرگ است. اینک «ایران‌نامه» انجام این مهم را، در حد مقدرت و توانایی، بعهدہ گرفته است.

البته این اولین بار نیست که ایرانیان در خارج از وطن خود قلم به دست می‌گیرند و به نشر روزنامه و مجله دست می‌زنند. به یاد بیاوریم پیشاهنگان نامداری را که در حدود یک قرن پیش، در عصر سیاه استبداد، روزنامه‌های سیاسی اختر، قانون، حکمت و حبل‌المتین را در استانبول، لندن، قاهره و کلکته به زبان فارسی چاپ کردند و سالیان دراز برای برقراری حکومت قانون در ایران قلم زدند. و نیز به یاد بیاوریم تنی چند از دانشمندان وطن‌پرستی را که در اوضاع آشفته ایران در جنگ جهانی اول، در برلن گرد آمدند و چند سال روزنامه کاوه سیاسی را منتشر ساختند و پس از جنگ نیز کار با ارزش خود را در دوره جدید کاوه به تحقیقات ادبی و تاریخی محدود کردند. امروز نیز وظیفه هر «ایرانی» است که مشعل زبان و ادب فارسی و فرهنگ ایران را در خارج از مرزهای ایران فروزان نگاه بدارد. در این راه دانشمندان و محققان ایران که مدافعان راستین زبان و ادب

آغاز

به نام خداوند جان و خرد

انتشار «ایران نامه» که اکنون نخستین شماره آن از نظر خوانندگان ارجمند می گذرد، پاسخی است به نیاز زمان ما، از طرف کسانی که پاسداری از فرهنگ ایران زمین و ترویج آن را وظیفه اساسی خود می شمارند. هدف ما آن است که در حد امکان، حاصل تحقیقات و تتبعات دانشمندان و صاحب نظران ایرانی را در رشته های مربوط به زبان و ادب فارسی و

صفحه آغازین ایران نامه، سال اول، شماره ۱، پاییز ۱۳۶۲.

فرانسه یا انگلیسی در زمینه های مورد علاقه این مجله برای ما بفرستند، این گونه مقاله ها را نیز در شماره های عادی مجله، یا در هر سال در شماره ای جداگانه چاپ می کنیم. بعلاوه از شماره بعد، در زیر نظر آقای حمشت مؤید استاد دانشگاه شیکاگو، صفحاتی از ایران نامه به بررسی اهم کتابهایی که در زمینه تحقیقات ایران شناسی در جهان منتشر می گردد اختصاص خواهد یافت. از طرف دیگر چون بخوبی آگاهیم که نشر چنین مجله ای، در سرزمینی بیگانه و با محدودیتهای زیاد، با نقائص بسیار همراه خواهد بود، از هم اکنون چشم به راه راهنمایی صاحب نظرانیم.

و بدین ترتیب صفحات «ایران نامه» برای نشر مقالات تحقیقی درباره زبان و ادب فارسی و فرهنگ ایران در اختیار محققان ایرانی و خارجی است.

فارسی و فرهنگ و تمدن ایران اند و وظیفه ای سترگ بعهده دارند، و آن ادامه پژوهش و تتبع درباره گذشته پرافتخار ایران است. اگر «ایران نامه» بتواند در نشر این گونه تحقیقات ارجمند دانشمندان و پژوهندگان ایرانی گامی بردارد موجب مباهات مسؤلان آن است.

و اما سخنی کوتاه درباره راه و روش این مجله:

«ایران نامه» مجله ای است فصلی که از طرف «بنیاد مطالعات ایران» منتشر می گردد. این مجله به چاپ و نشر مقالات تحقیقی در زمینه زبان و ادبیات فارسی و فرهنگ ایران، به معنای عام آن، اختصاص دارد. خلاصه هر یک از مقالات فارسی به زبان انگلیسی در مجله چاپ می شود تا مجله برای خارجیان نا آشنا به زبان فارسی نیز قابل استفاده باشد. با آن که هدف اساسی از نشر «ایران نامه» چاپ مقاله های تحقیقی دانشمندان و پژوهشگران ایرانی به زبان فارسی است، چنانچه دانشمندان خارجی هم مقاله هایی به زبانهای